

Asia: VN/8392/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

2 a § Maksun periminen / Uttag av avgif

Lakiluonnoksen 2 a §:ssä ja 2 b §:ssä säädetään maksua koskevasta päätöksestä, mutta mainitaan vain maksukyvyyn mukaan määräytyvät maksut eikä tasasuuruisia maksuja. Muutoksenhakua koskevassa 15 §:ssä säädetään, että maksua koskevaan päätökseen ja laskuun voi hakea oikaisua sen mukaan, mitä hallintolaissa säädetään. Onko tarkoitus, että tasasuuruiset maksut huomioidaan myös näissä säännöksissä, koska oikaisun vaatiminen tasasuuruudesta maksusta edellyttäisi tällöin, että maksu perustuisi annettuun hallintopäätökseen.

Laskussa tulisi olla asiakkaalle ymmärrettävällä tavalla esitetty erittely palveluista ja niistä perittävistä maksuista.

2 b § Päätös maksukyvyyn mukaan määräytyvästä maksusta / Beslut om avgift som bestäms enligt betalningsförmågan

-

3 § Käyttämättä jätetystä palvelusta perittävä maksu / Avgift för oanvänd service

Asiakkaalle tulisi lähettää kutsu riittävän ajoissa palveluntuottajan varaamalle käynnille. Asiakasta tulisi myös muistuttaa sekä palveluntuottajien varaamista että asiakkaan itse varaamista ajoista.

Asiakkaalle tulisi antaa mahdollisuus selvittää syy käyttämättä tai peruuttamatta jääneelle ajalle. Laissa olisi hyvä yksilöidä tilanteita, joissa käyttämättä tai perumatta jääneen palvelun maksua kohtuullistettaisiin tai se jätettäisiin kokonaan perimättä.

5 § Maksuttomat terveystalvelut / Avgiftsfria hälsovårdstjänster

Avosairaanhoidon käsite jää epäselväksi, mitä sillä tässä yhteydessä tarkoitetaan? Määritelmä olisi hyvä kirjoittaa auki laissa tai lainkohdassa. Muuten sen voi käsittää kahdella tavalla:

1) Tarkoitetaanko avosairaanhoidolla terveydenhuoltolain mukaisia perusterveydenhuollon avopalveluita, jolloin määritelmän ulkopuolelle jäävät kaikki erikoissairaanhoidon palvelut, mukaan lukien tosiasialliset erikoissairaanhoidon avopalvelut?

2) Vai onko käsite avosairaanhoido vastakohta osastohoidolle riippumatta siitä, järjestetäänkö avohoitoa perusterveydenhuollossa tai erikoissairaanhoidossa?

Nykyisen voimassa olevan asiakasmaksulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa on mainittu erikseen myös, että maksua ei saa periä psykiatrisen avohoidon toimintayksikössä annetusta hoidosta ja luonnoksesta se puuttuu. Sosiaali- ja terveydenhuollon maksuista annetussa asetuksessa se mainitaan myös ja ilmeisesti mainittaisiin myös lakiuudistuksen jälkeen. Tämä lause tulisi kuitenkin nostaa myös varsinaiseen lakiin.

Lääkärintlausunnot erilaisiin etuuksiin liittyen tulisivat olla myös maksuttomia.

Sosiaalihuoltolain 14 §:n 1 momentin 11 kohtaa, eli mielenterveystyötä, ei ole mainittu nykyisen lain 4 §:n maksuttomissa sosiaalipalveluissa. Järjestetäänkö kunnissa joitakin mielenterveyspalveluita sosiaalihuoltolain 14 §:n mukaisesti niin, että tuolloin tuo mielenterveyspalvelu jää maksuttomuuden ulkopuolelle? Jos järjestetään, tämä olisi hyvä olla linjassa sen kanssa, että mielenterveystyö olisi kuitenkin maksutonta sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidon avopalveluissa.

Esitämme, että perusterveydenhuollon avosairaanhoidon lääkäripalvelut säädettäisiin myös maksuttomiksi. Yksittäisten laskujen lähettämisestä aiheutuu omia kustannuksiaan, jotka puolestaan pienentävät asiakasmaksujen rahoitusosuutta. THL:n mukaan esimerkiksi pienituloiset ikäihmiset voivat lykätä lääkärisäkäyntiä taloudellisen tilanteensa vuoksi.

6 a § Maksukatto / Avgiftstak

Nykyiset kolme maksukattoa, eli terveydenhuollon palvelut, lääkkeet sekä matkat ovat yhteensä 1560 euroa. Tämä summa on kohtuuttoman suuri, varsinkin kun paljon palveluita ja lääkkeitä käyttävät kuuluvat usein pienituloisiin, joilla on muutenkin taloudellisesti hankaluuksia selviytyä sairaudenhoitoon liittyvistä maksuista. Maksukatot tulisi yhdistää yhdeksi maksukatoksi, jonka kokonaissummaa tulisi alentaa. Maksukaton taso tulisi sijoittaa takuueläkkeeseen, joka on vuonna 2020 835 euroa. Yhteisen maksukaton sisällä olisi kuitenkin hyvä säilyttää nämä kolme erillistä maksukattoa, eli aina kun tietty maksukatto täyttyisi, kyseiseen kattoon kuuluvat palvelut olisivat maksuttomia. Tarkastelujakso tulisi olla nykyisen kalenterivuoden sijaan 12 kuukauden jakso, joka toisi joustoa. Syksyllä sairastuva voi joutua täyttämään lyhyen ajan aikana maksukatot kahteen kertaan.

Maksukaton seurannan kokonaisvastuu tulisi siirtää kunnille ja kuntayhtymille. Maksukaton seuraaminen on automatisoitavissa ja hallinnollisen taakan siirtäminen pois asiakkailta ja potilailta helpottaa näiden arkea.

7 b § *Palvelun pitkäaikaisuus / Servicens långvariga karaktär*

7 c § *Pitkäaikaisen tehostetun palveluasumisen, pitkäaikaisen perhehoidon ja pitkäaikaisen laitoshoidon maksu / Avgift för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård*

Käyttövarojen osalta olisi hyvä määritellä, sisältyykö siihen joitakin palveluasumisen välttämättömiä kuluja, kuten vaatekuluja, parturikustannuksia tai puhelinkustannuksia.

10 b § *Pitkäaikaisesta tehostetusta palveluasumisesta, pitkäaikaisesta perhehoidosta ja pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och för långvarig sluten vård*

-

10 c § *Tuloista tehtävät vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa, pitkäaikaisessa perhehoidossa ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa / Avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg, långvarig familjevård och långvarig sluten vård*

-

10 d § *Tuloista tehtävät erityiset vähennykset pitkäaikaisessa tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaisessa perhehoidossa / Särskilda avdrag från inkomsterna för långvarigt serviceboende med heldygnsomsorg och långvarig familjevård*

Onko pykälässä otettu huomioon tietyt erityistilanteet elämässä, kuten ulosottomaksut tai jäännösvero? Jos ihmisellä on jäänyt elämässä asioita hoitamatta aiemmin, on kohtuutonta, että se vaikeuttaisi myös nykyhetkeä lisää.

10 e § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävä maksu / Avgift för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

-

10 f § *Jatkuvasta ja säännöllisestä kotona annettavasta palvelusta sekä pitkäaikaisesta asumispalvelusta perittävän maksun perusteena olevat tulot / Inkomster som utgör grund för avgiften för fortlöpande och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice*

Miksi tässä tuloina huomioidaan veronalaiset ansio- ja pääomatulot, kun 10 b §:ssä on tulot ennakonpidätyksen ja ennakonkannon jälkeen?

10 g § Tuloista tehtävät vähennykset jatkuvassa ja säännöllisessä kotona annettavassa palvelussa sekä pitkäaikaisessa asumispalvelussa / Avdrag från inkomsterna för fortgående och regelbunden service i hemmet samt för långvarig boendeservice

-

10 h § Tukipalvelut ja asumispalveluun liittyvät palvelut / Stödtjänster och tjänster i samband med boendeservice

Kunnilla tulisi olla velvollisuus arvioida tukipalvelujen ja muiden asumispalveluun liittyvien kustannusten suuruus ja arvioida tämän perusteella tarvetta asiakasmaksujen alentamiseen tai perimättä jättämiseen.

10 i § Laskennallinen metsätulo / Kalkylerad inkomst av skog

-

10 j § Maksun määrääminen ja tarkistaminen / Bestämmande och justering av avgift

-

10 k § Palvelun keskeytyksen vaikutus asiakasmaksuun / Hur avbrott i servicen påverkar klientavgiften

-

11 § Maksun alentaminen ja perimättä jättäminen / Nedsättning och eftergift av avgift

Lain alussa 2 a §:ssä ja 2 b §:ssä on säädetty, mitä laskussa ja maksukyvyn mukaan määräytyvän maksun päätöksessä tulee olla. 11 §:n säännös maksun alentamisesta ja perimättä jättämisestä olisi hyvä mainita jo 2 §:ssä, jolloin yhdestä teemasta säädettäisiin yhdessä kohdassa. Ohjeistus maksun alentamiseen ja perimättä jättämiseen tulisi aina informoida asiakkaalle myös kirjallisesti ja ohje tulisi laittaa jokaiseen laskuun tiedoksi taikka liitteeksi.

Kuntien velvollisuudeksi tulisi myös säätää tasasuuruisten maksujen alentaminen tai perimättä jättäminen tarpeen vaatiessa.

Hyvä asia on se, että korostetaan, kuinka maksun alentamisen ja perimättä jättämisen on oltava ensisijaista toimeentulotukeen nähden. Sen arvioinnin, vaarantaako maksun periminen toimeentulon edellytyksiä, ei kuitenkaan tulisi välttämättä olla varsinaisesti kunnan tehtävänä. Voi olla, että kunnat tulkitsevat avoimia kriteerejä hyvin poikkeavin tavoin, mikä vähentää eri kunnissa asuvien yhdenvertaisuutta. Kriteerejä tulisi joko täsmentää tai antaa arviointi yhdelle taholle, esimerkiksi Kelalle.

Ehdotamme, että kunta konsultoi Kelaa ja Kela ilmoittaisi kunnalle, syntyisikö maksun perimisestä asiakkaalle perustoimeentulotukioikeutta. Kunnan tulisi toimia Kelan ilmoituksen mukaan niin kuin 11 §:n 3 momentti edellyttää. Näin vältetään asiakkaan siirtely viranomaiselta toiselle.

Päätökset tulisi tehdä pidempiaikaisesti, mikä vähentäisi hallinnollista taakka.

13 § Muulta kuin Suomessa asuvalta perittävä maksu / Avgift av dem som inte är bosatta i Finland

-

14 § Tulojen, korvausten tai saamisten periminen kunnalle tai kuntayhtymälle / Uppbärande av inkomster, ersättningar eller fordringar till kommunen eller samkommunen

-

14 a § Viranomaisten tiedonsaantioikeus / Myndigheternas rätt att få upplysningar

-

15 § Muutoksenhaku / Ändringssökande

-

Voimaantulo (alustava voimaantuloajankohta 1.1.2021) Ikraftträdande

-

Mettälä Riikka
Mielenterveyden keskusliitto ry

Korhonen Oskari
Mielenterveyden keskusliitto ry